

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze bakalářské práce

Udržitelný rozvoj jako filozofický problém

Sonja Papičová

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Tato bakalářská práce se ve své první části snaží přiblížit samotný pojem udržitelný rozvoj, představuje několik definicí tohoto pojmu, detailněji je rozebírá a dále se zabývá historií, v jejímž rámci se problematika udržitelnosti dostávala do povědomí lidí, s poukázáním na několik závažných globálních problémů spojených s daným tématem. Dále se pak práce věnuje pojmům ekologická etika a konzumerismus, které jsou nedílnou součástí problematiky udržitelného rozvoje. Ve druhé části je práce konkrétnější, představuje myšlenky vybraných autorů (filozofů) na téma udržitelného rozvoje, konkrétně na globální oteplování, zamýšlí se nad nimi a porovnává je.

Klíčová slova:

Udržitelný rozvoj, životní prostředí, ekologická etika, odpovědnost, konzumerismus, globální oteplování

Uspokojování potřeb současné generace, aniž by to ohrozilo možnosti naplnění potřeb generací příštích, se před víc než třiceti lety stalo deklarováním globálním postojem lidské společnosti.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je hledat odpověď na otázku, jestli koncept udržitelného rozvoje má reálnou budoucnost, nebo jeho naplnění zůstane jen nedosažitelným přáním osvícené lidské společnosti. Při zpracování této práce jsem ke shromažďování teoretických východisek k zadanému tématu zvolila metodu výběrové literární rešerše z relevantní literatury, zaměřenou na tematiku trvale udržitelného rozvoje. Následně jsem používala metodu kritické analýzy a komparaci textů vybraných autorů a metodu syntézy předložených informací při formulování patřičných závěrů.

Práce je rozdělena na dvě části. První část je zaměřena na vztah člověka k přírodě, definování hlavních ekologických problémů a jejich příčin. Dále je představen koncept trvale udržitelného rozvoje jako myšlenka a její historický vývoj. Čtenář je seznámen s nejčastěji používanými definicemi trvale udržitelného rozvoje, jeho základními pilíři, s teoretickými charakteristikami udržitelného rozvoje a základními problémy aplikace konceptu udržitelného rozvoje na globální úrovni.

Dále se zabývám morálními hodnotami lidské společnosti. Lidstvo se časem stává stále mocnějším, ale jako by si neuvědomovalo, že s mocí roste i zodpovědnost. Jde především o zodpovědnost k mimolidskému světu, přírodě kolem nás, ale také k příštím generacím, které mají stejné právo na plnohodnotný život jako my, lidé současnosti. Pokud máme směřovat ke zkvalitnění života a zároveň k zachování hodnot životního prostředí, musíme změnit náš způsob uvažování a přehodnotit své priority, jinými slovy: zhostit se úkolu hledání trvale udržitelného způsobu života na Zemi.

Poznání ekologické etiky jako mravního vztahu člověka k přírodě a konzumerismu jako způsobu chování, který odporuje tradičním hodnotám lidské společnosti, nám pomůže vypátrat, kde jsou naše rezervy a co ještě jako odpovědní jedinci musíme změnit, abychom se dostali na správnou cestu udržitelného rozvoje.

Druhá část práce je věnovaná analýze proveditelnosti konceptu udržitelného rozvoje na globální úrovni. Cílem bylo na vybraném globálním problému současného světa vysvětlit rozdílné ideové názory částí společnosti na samotný problém, jeho příčiny a způsoby řešení. Řešení globálních problémů nutně vyžaduje i schopnost lidského společenství pod vedením

OSN podniknout rychlá a účinná opatření. Proto je dalším cílem této části práce hledat odpovědi na otázku, jestli je současná OSN, jako vrcholný mezinárodní orgán, schopna vypořádat se s největšími problémy současného světa.

Globální oteplování vnímám jako možná nejzávažnější problém současného světa. Řešení tohoto problému nelze odkládat, protože klimatické změny mohou mít, v relativně blízké budoucnosti, katastrofální důsledky nejen pro lidskou společnost, ale i pro samotný život na planetě Zemi. Hrozba globálního oteplování je, od počátku 80. let minulého století, ve středu zájmu vědeckých oborů a mezinárodních institucí. V roce 1988 byl na půdě OSN ustaven Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC) a v roce 1992 přijata Rámcová úmluva OSN o změně klimatu. V roce 1997 byl přijat Kjótský protokol, jehož platnost byla v roce 2011 prodloužena. Cílem protokolu bylo celosvětové omezení emisí CO₂ do atmosféry, což se ale nepodařilo naplnit, a přijetí nové klimatické dohody vážne kvůli rozdílným názorům jednotlivých států.

Jako základ pro analýzu problému globálního oteplování jsem použila informace z posledních zveřejněných zpráv IPCC, které obsahují „vědecký konsenzus“ o příčinách změn klimatu, jejich důsledcích pro člověka a přírodu, a o nutném mitigačním a adaptačním opatření. Tyto zprávy IPCC prezentují základ, směr, cíle a nástroje tzv. teorie globálního oteplování, která se časem stala většinovým názorem mezi vědeckou komunitou a politickými reprezentanty jednotlivých států. Hojně je podporována také environmentálními hnutími a ekologickými organizacemi, a díky jednostranné prezentaci v médiích je nekriticky přijímána i mezi valnou většinou laické veřejnosti.

V práci jsem porovnávala a konfrontovala názory příznivců teorie globálního oteplování, reprezentovaných tzv. „vědeckým konsenzem“ a nejznámějším šířitelem této teorie, bývalým viceprezidentem USA Al Gorem, s opačným názorem tzv. „odpůrců“ této teorie, reprezentovaných dánským politologem a statistikem Bjornem Lomborgem, americkým inženýrem Burtem Rutanem a bývalým prezidentem České republiky, liberálním ekonomem Václavem Klausem. Jádrem sporu nejsou jen příčiny a závažnost problému, ale především otázka přijetí politických opatření vedoucích ke snížení koncentrace CO₂ v atmosféře, a jejich dopady na hospodářský růst.

Dle zastánců teorie globálního oteplování je globální oteplování nezpochybnitelný fakt, existuje vědecký konsenzus o jeho příčinách a hlavním viníkem je lidská činnost, která

zvyšuje koncentraci CO₂ v atmosféře. Následky mohou být fatální pro lidstvo i pro celou planetu a jedinou cestou je zavedení pevných pravidel, nejlépe silným mezinárodním orgánem financovaným bohatými státy, který bude dbát na dodržování těchto pravidel a trestat jejich nedodržování.

Odpůrci teorie globálního oteplování pak sdílí názor, že katastrofické scénáře popsané ve zprávě IPCC nemají vědecky podložený základ. Zpochybňují vliv člověka na změny klimatu a důsledky globálního oteplování minimalizují nebo je považují za přínosné. Omezení emisí CO₂ povede, dle jejich názoru, ke snížení ekonomického růstu, bude finančně náročnější než adaptační opatření a nebude mít téměř žádný vliv na globální oteplování. Proto preferují finanční podporu vědy a výzkumu a vývoj nových zdrojů energie a technologií. Přijmutí politických opatření, která omezí emise skleníkových plynů, chápou jako útok na lidskou svobodu a hospodářský růst.

Závěrem této kapitoly je můj vlastní názor, že ačkoliv existuje výrazný většinový názor o příčinách globálního oteplování a nezbytnosti přijetí účinných preventivních opatření, není reálné očekávat uzavření účinné a závazné celosvětové dohody o změně klimatu, a lidstvo se nejspíše vydá cestou, kterou prosazují odpůrci teorie globálního oteplování.

Koncepce udržitelného rozvoje je sice líbivou vizí, ale její realizace postrádá rychlost, kterou by jako koncept záchrany lidstva měla mít. Naplnění této vize v současném světě není možné a mohu jen doufat, že jednou přijde doba, kdy lidská společnost bude schopna žít udržitelný život, nejen pro lidstvo, ale i pro všechny životy na planetě Zemi.

Seznam použitých zdrojů

KELLER, Jan. 2005. *Až na dno blahobytu.* Praha : EarthSave CZ, 2005. ISBN: 80-903085-7-0.

KLAUS, Václav. 2009. *Modrá planeta v ohrožení (sborník nových textů o globálním oteplování).* Praha : Dokořán, 2009. ISBN: 978-80-7363-277-9.

—, **2007.** *Modrá, nikoli zelená planeta: co je ohroženo: klima, nebo svoboda?* Praha : Dokořán, 2007. ISBN: 978-80-7363-152-9.

KOHÁK, Erazim. 2000. *Zelená svatozář: kapitoly z ekologické etiky.* Praha : Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN: 978-80-85850-86-4.

KOLÁŘSKÝ, Rudolf a SUŠA, Oleg. 1998. *Filosofie a současná ekologická krize.* Praha : Filosofia, 1998. ISBN: 80-7007-116-8.

LOMBORG, Bjorn. 2006. *Skeptický ekolog: Jaký je skutečný stav světa?* Praha : Liberální institut, 2006. ISBN: 80-86389-42-4.

MOLDAN, Bedřich. 2003. *(Ne)udržitelný rozvoj: ekologie: hrozba i naděje.* Praha : Karolinum, 2003. ISBN: 80-246-0769-7.

—, **2009.** *Podmaněná planeta.* Praha : Karolinum, 2009. ISBN: 978-80-246-1580-6.

NOVÁČEK, Pavel. 2011. *Udržitelný rozvoj.* Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 9788024427959.

RUTAN, Burt. 2011. Burt Rutan on Climate Change. *Climate Change Presentations.*

[Online] Leden 2011. [Cited: 15 Březen 2015.] Prezentace dostupná ve formátu pdf z webové stránky Roberta Scherera, v sekci Climate Change.

<http://rps3.com/Files/AGW/EngrCritique.AGW-Science.v4.3.pdf>.